

Nyhetsbrev - Folkehelsearbeid 1/2020

Dette brevet går til landets fylkesmannsembeter, fylkeskommuner og kommuner, og inneholder informasjon fra Helsedirektoratet av relevans for lokalt og regionalt folkehelsearbeid. Brevet inneholder ingen bestillinger eller oppdrag.

Folkehelseprofilene for 2020

Årets folkehelseprofiler for kommuner og bydeler publiseres 4. mars. Profilene for fylkene kommer 24. mars. Dette er noe senere enn tidligere år grunnet overgangen til ny kommune- og fylkesinndeling.

Temaet for årets profiler er *sosialt bærekraftige lokalsamfunn*. Profilene vil gjøres tilgjengelig på [FHIs nettsider](#). Nye kommuner kan for øvrig nå finne "sine" tall i [statistikkbanken Kommunehelsa](#).

Ny bok om medvirkning for ungdom

Gode involverende prosesser og medvirkning fra innbyggerne er sentralt i folkehelsearbeidet. Det er skrevet mange bøker om brukermedvirkning. Det som er nytt med denne boka, er at den retter seg spesifikt mot de unge selv. I den nye kommuneloven er unges medvirkning løftet opp og frem, blant annet ved at alle kommuner nå må ha egne Ungdomsråd. Denne boka kan gi starthjelp til et slikt arbeid og kan også brukes når unge skal tas med i ulike deler av folkehelsearbeidet.

Boka kan bestilles fra [Universitetsforlaget](#).

Tilsynsavgift for salg av tobakk

Kommunen har ansvar for tilsyn med registrerte salgssteder av tobakksvarer og tobakkssurrogater til forbruker. Tilsynsavgiften ble justert opp fra 01.01.20. I 2020 kan kommunene kreve kroner 4700,- i tilsynsavgift fra faste salgssteder, og kroner 1250,- fra midlertidige salgssteder. Midlertidig salg er salg opp til 30 dager.

Se [kapittel 7 i tobakkssalgsforskriften](#) og mer informasjon om [Tilsynsordning for salg av tobakksvarer og tobakksurrogater](#) på Helsedirektoratets nettsider.

Kontaktperson: Bjørn Andreas Bang, Helsedirektoratet, avd. miljø og helse.

E-post: Bjorn.Andreas.Bang@helsedir.no

KS' nye Status Kommune 2020

Kommunene og fylkeskommunene har store samfunnsoppgaver i kraft av rollene som tjenesteyter, myndighetsutøver, samfunnsutvikler og arena for det lokale og regionale demokratiet. Men, hvordan står det egentlig til i kommunene og fylkene, med utgangspunkt i de store utfordringene vi står overfor i årene som kommer?

KS har samlet status, resultater, utviklingstrekk og utfordringer i kommunesektoren på en del utvalgte områder. Årets utgave av [Status Kommune](#) følger inndelingen i det politiske grunnlagsdokumentet for Landstinget i KS i 2020 «Mange bekker små».

Forskningsrådet ber om innspill på ny strategi

Forskningsrådet har sin nye strategi på høring. Alle med interesse for forskning og innovasjon inviteres til å komme med innspill. Her er det mulighet for å påvirke satsingen på bærekraftig utvikling, forskning, innovasjon og fornyelse i næringsliv og offentlig sektor. Fristen for innspill er **18. mars**. Se mer informasjon på [Forskningsradet.no](#).

Ny temaveileder fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet: Barn og unges interesser i planlegging og byggesaksbehandling

Nesten alt av by-, sted- og boligplanlegging har innvirkning på nærmiljø og oppvekstvilkår for barn og unge, på kort eller lang sikt. Derfor er det viktig at de som planlegger og bygger tar ekstra hensyn til barn og unge og deres behov. Dessuten skal barn og unge tas med i planleggingen. Kommunal- og moderniseringsdepartementet har utviklet en veileder for å vise hvordan plan- og bygningsloven kan bidra til å skape gode oppvekstvilkår for barn og unge. Veilederen finner du på [regjeringen.no](#).

Nye rapporter m.m. om frivillig sektor

Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor har kommet med nye rapporter samt en brosjyre om frivillighet i kommunene. De nye rapportene handler om hhv. utviklingstrekk i norsk frivillighet og økonomien i frivillig sektor. Les mer om og last ned rapportene fra [samfunnsforskning.no](#).

Senteret har også nylig kommet med en rapport om frivillighet, klasse og sosial ulikhet. Studien som rapporten er basert på viser at hvor mye og hva slags frivillig arbeid du gjør har sammenheng med flere faktorer knyttet til blant annet familiebakgrunn, hva slags utdanning du har, og hvilken

tilknytning du har til arbeidsmarkedet. Les mer om og last ned rapporten [Klasse og sosial ulikhet i frivilligheten](#).

I brosjyren "[Frivillighet i kommunene](#)" kan man lese kort og forståelig om samarbeidet mellom frivilligheten og kommunene. Den tar bl.a. for seg forholdet mellom frivillighet og kommuner i politikkdannelse, ulike modeller for samarbeid i politikkdannelse og barrierer mot mer samarbeid i politikkdannelse og aktivitet.

Ny rapport om fastlegenes rolle i forebyggende og helsefremmende arbeid

På oppdrag fra KS har NTNU gjennomført et forskningsprosjekt med mål om å bidra til bedre kunnskap om fastlegenes helsefremmende og forebyggende arbeid, og rolle i det kommunale folkehelsearbeidet. I rapporten diskuteres ulike sider ved fastlegerollen i møtet med den enkelte innbygger og i samspill med det kommunale folkehelsearbeidet basert på intervju med et utvalg fastleger og en feltstudie i kommuner i Midt-Norge. Se rapporten "Fastlegenes rolle i forebyggende og helsefremmende arbeid -som utøver og lyttepost" på [KS sine nettsider](#).

Brosjyre for å inspirere eldre og seniorer til aktivitet og trivsel i nærmiljøet

I samarbeid med Helsedirektoratet har Norsk Friluftsliv laget en brosjyre som skal inspirere eldre og seniorer til å komme seg ut på tur. Brosjyren legger vekt på lavterskelaktivitet og tilrettelegging for friluftsliv i nærmiljøet. Den inneholder tips til hvordan vi motiveres til å komme "over dørstokken", samt informasjon om aktivitetstilbud, om planlegging og om helsegevinsten med friluftsliv.

Mottoet er at all aktivitet er bedre enn ingen aktivitet, også noen minutter med aktivitet gir positiv effekt.

[Trykk her for å lese og laste ned en digital versjon av brosjyren.](#)

Brosjyren er også laget i utskrivbart format for papirkopi.

[Trykk her for å laste ned en utskriftvennlig versjon av brosjyren.](#)

Det er også laget et forslag til lokalt innstikk i word-format. Tanken er at dere enkelt kan fylle inn forslag til lokale turmål, organiserte aktiviteter og tilbud.

[Friluftsliv for seniorer- mal lokalt innstikk](#)

Kontaktpersoner: Ellinor Sundseth, Helsedirektoratet, avdeling miljø og helse, e-post: esu@helsedir.no, og Linn Jakhelln, Norsk Friluftsliv linn@norskfriluftsliv.no

Foto: Vibeke Brath/ Norsk Kennel Klub

Nytt spiseredskap i Skolefruktordningen

Skolefrukt har utviklet et nytt, praktisk spiseredskap i metall som både er kniv, skje og appelsinkutter. Slik kan elever som er med på Skolefruktordningen enkelt; skjære eplebåter, spise kiwi med skje og åpne opp en appelsin. Spesielt er dette praktisk for de yngste elevene.

Skoler kan enkelt bestille spiseredskapet til elever med Skolefruktabonnement ved å logge seg inn i skolefruktsystemet. Med spiseredskapet følger en brosjyre, både på nynorsk og bokmål. I tillegg kan skoler bestille klassesett a 30 stk. Les mer og se film om [spiseredskapet](#).

Kontaktperson Skolefrukt: prosjektleder Tore Angelsen, e-post: tore.angelsen@frukt.no

Nasjonale pådrivere for satsingen "Livsviktig" er i gang

Høsten 2019 startet [Ava Sadeghi](#) og [Anja Kristin Kleiven](#) i jobben som nasjonale pådrivere. Dette er et 3-årig prosjekt som finansieres med midler fra Gjensidigestiftelsen og som gjennomføres i samarbeid mellom Skadeforebyggende forum (arbeidsgiver), Helsedirektoratet og Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. Prosjektet er en del av den nasjonale satsningen "Livsviktig" som skal bidra til bedre brannsikkerhet for mennesker som er ekstra utsatt for å omkomme i eller bli skadet i brann. Eksempler på utsatte grupper er eldre med hjelpebehov, rusavhengige og mennesker med psykiske helseproblemer.

Ava og Anja Kristin jobber med kommuner for å fremme samarbeid mellom helse- og omsorgstjenesten og brann- og redningsvesenet. Et av målene er å få på plass samarbeidsavtaler for å sikre systematisk samarbeid over tid. Mange kommuner gjør en stor innsats for å ivareta brannsikkerheten hos de risikoutsatte gruppene, men en erfaring er at kommunene trenger veiledning om hva som er helse- og brannpersonellens roller. Jobber du med risikoutsatte grupper? Da finner du viktig opplæringsmateriell her: <https://www.dsb.no/livsviktig/>

Ønsker du mer informasjon eller direkte kontakt med nasjonale pådrivere?

Kontaktperson:

Barbro Hatlevoll, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, e-post: barbro.hatlevoll@dsb.no, i tillegg til Ava og Anja Kristin i Skadeforebyggende Forum.

<https://www.skafor.org/samarbeidombrann>

"Alt det jeg er" kommer på kino 6. mars

Hva om du ikke fikk snakke om det vondeste i livet ditt, men allikevel fortalte alt. Emilie er 18 år og bærer på en barndom preget av overgrep, frykt og taushet. "Alt det jeg er" er ikke bare en film, men et nasjonalt endringsprosjekt som gir voksne som jobber med barn og unge kunnskap om vold og seksuelle overgrep. Ved å få et nært og usminket innblikk i en historie fra virkeligheten, gir prosjektet innsikt og refleksjon, kunnskap og handlingskompetanse på en ny måte.

Samarbeid mellom profesjoner, tjenester og sektorer må til for å hjelpe barn, unge og deres familier. [Nasjonalfaglig retningslinje for tidlig oppdagelse av utsatte barn og unge](#) er utarbeidet i samarbeid med 5 direktorat. Målet med retningslinjen er å styrke oppdager- og handlingskompetansen hos ledere og ansatte i kommunen slik at utsatte barn og unge oppdages tidlig og får tilpasset hjelp og oppfølging.

Om filmen: <https://altdetjeger.no/om-filmen>

Trailer: <https://vimeo.com/376095090>

Kontaktperson: Tone Grøttjord-Glenne, regissør, Sant & Usant. E-post: tone@santogusant.no

Klok av skade?

Skadeforebyggende forum arrangerer årsmøte og konferanse på Thon Hotel Opera i Oslo mandag 27. april. På konferansen vil du bl. a. møte psykolog og forsker Petter Bae Brandtzæg fra UiO som forsket på oppmerksomhet (eller mangel på det), risikoen for å møte mobilzombier og andre farer knyttet til å fenomenet. Lege og spesialist i samfunnsmedisin Geir Sverre Braut vil fortelle om hvordan klokt utført tilsyn kan fungere som et verktøy for å motivere til sikkerhetstenking. Vi vil også belyse temaet forebygging som klok investering. Programmet er under utarbeidelse.

Deltakelse er gratis for medlemmer i Skadeforebyggende forum, kr 500 for andre.

For mer informasjon og påmelding <https://www.skafor.org/arrangementer/arsmote-og-konferanse-2020>.

Nettverksmøte for trygge lokalsamfunn

Trygge lokalsamfunn er et anerkjent veiledningskonsept og modell for å systematisere og forenkle kommunens arbeid med ulykkesforebygging. Modellen forankrer arbeidet i kommunens politiske og administrative ledelse, integrerer arbeidet i kommunens planarbeid, involverer ulike sektorer i arbeidet og setter kommunens ulike tiltak inn i en samlet helhet. Skadeforebyggende forum har ansvar for å koordinere og utvikle arbeidet med Trygge lokalsamfunn og inviterer jevnlig til nettverksmøter som er åpne for alle interesserte kommuner og organisasjoner.

Vårens nettverksmøte skal ta opp bl. a. fallforebygging, trygge boliger og kommunens rolle i det forebyggende arbeidet - hvordan skaper vi interesse og motivasjon? Erfaringsutveksling og eksempler fra lokale aktiviteter og står også på programmet. Thon Hotel Opera, 28. april 2020.

Deltakelse er gratis for medlemmer i Skadeforebyggende forum, kr 500 for andre.

For mer informasjon og påmelding <https://www.skafor.org/arrangementer/nettverksmote-for-trygge-lokalsamfunn/>

KONFERANSER, KURS OG SEMINARER

Seminar om morgendagens velferdssamfunn

Tid og sted: 25. februar, kl.10.00-16.00 på Dokkhuset i Trondheim. **STRØMMES!**

Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Finansdepartementet belyser problemsstillinger rundt *morgendagens velferdssamfunn* gjennom tre seminarer. Det tredje seminaret fokuserer på **innovativ, effektiv og pålitelig offentlig sektor** og avholdes i Trondheim 25. februar. Seminaret vil også strømmes.

Seminaret består av to hovedbolker: gode prioriteringer og effektiv ressursbruk. Seminaret tar opp følgende hovedspørsmål: Hvordan kan offentlig sektor bli bedre til å prioritere og investere riktig? Og hvordan kan innovasjon og ny teknologi bidra til effektiv ressursbruk og til å løse sentrale utfordringer? Kommuneeksempler bl.a. på arbeid med utenforskap inngår i seminaret.

[Mer informasjon om seminar og strømmemulighet.](#)

Konferanse for kommunene - barn som pårørende

Tid og sted: 17. mars i Oslo

Hvordan kan vi unngå at barna blir glemt når familiesituasjonen er preget av alvorlig sykdom eller avhengighet? Hvilken kunnskap og kompetanse må vi ha og hvordan kan vi få på plass gode rutiner og systemer for å ivareta barna? Hvordan kan vi få til at arbeid med barn som pårørende blir en naturlig del av helsehjelpen til den voksne pasienten?

Illustrasjon fra e-læringen

Helsedirektoratet og Det nasjonale kompetansenettverket BarnsBeste inviterer til konferanse om barn som pårørende.

Konferansen er gratis. Målgruppen er ledere og ansatte i helsestasjon og skolehelsetjeneste, hjemmetjenester, psykiske helsetjenester og rustjenester, akutte døgnenheter, lindrende enheter. Vi presenterer blant annet et [nytt e-læringskurs om barn som pårørende](#).

[Program og påmelding.](#)

Konferanse om folkehelse, egenorganisert fysisk aktivitet og nærmiljø:

«Sammen skaper vi morgendagens aktive møteplasser»

Tid og sted: 29. -30. april 2020 i Oslo

TvergaKonferansen er den største i sitt slag i Norge, og her møter du fagfolk og beslutningstagere som engasjerer seg for idrett, fysisk aktivitet, folkehelse og nærmiljøutvikling.

Jobber du med fysisk aktivitet og folkehelse spørsmål og ønsker kunnskap om nye prosjekter, eller ønsker å utvide ditt eget nettverk bør du melde deg på konferansen.

Tverga er et ressurscenter for egenorganisert idrett og fysisk aktivitet og ble etablert i 2018 som et prøveprosjekt av regjeringen. Ressurscenteret har opparbeidet seg solid kunnskap og et stort nettverk som kan bidra til et løft i norske kommuners folkehelsearbeid, og kan være en viktig ressurs for alle som jobber med fysisk aktivitet i kommunen.

Les mer og meld deg på tvergakonferansen.no!

Barn&unge-kongressen 2020

Tid og sted: 28., 29. og 30. april 2020 i Bergen

Hva vet vi om psykisk helse og dagens unge? Hva strever ungdom med? Hva gir mestring? Hvordan ser utfordringsbildet ut? Hvordan påvirker ny digital teknologi psykisk helse hos ungdom? Hva skjer med hjernen under puberteten? Hva er de unge spesielt gode til, og hva trenger de eldre hjerners hjelp med? I hvilken grad kan og skal de unges strev løses individuelt, og i hvilken grad må vi se på vilkårene for deres oppvekst og utvikling?

I 2020 vil kongressen ha ungdom i fokus. Hvilke forståelsesmodeller tjenesteytere, behandlere og forskere har, hvilke som mangler og hva vi vet om virksomme behandlingstilbud for ungdom vil stå sentralt. Det vil også bli diskutert forutsetninger for ungdoms psykiske helse og deres trivsel og fungering generelt.

Organiseres av Norce, RBUP - Helseregion øst og sør, NTNU, UiT – RKBU Nord, NUBU, FHI, Helsedirektoratet og NBUP.

[Program og påmelding](#)

Sunne kommuners konferanse 2020

Tid og sted: 28. mai på Tyrifjord Hotell i Vikersund

Temaet for konferansen er: "God oppvekst for en god framtid". Hvilken betydning har gode oppvekstvilkår for barns helse og livskvalitet – nå og i fremtiden? Og hvordan kan vi legge til rette for at flest mulig får en god barndom? Dette er spørsmål som vil belyses.

Mer utfyllende informasjon, samt lenke til påmelding finnes [på Sunne kommuners nettside](#).

NYTTIGE LENKER – FOLKEHELSEARBEID

- **Helsedirektoratet:**
Folkehelse og forebygging: <https://helsedirektoratet.no/folkehelse>
Folkehelsearbeid i kommunen: <https://helsedirektoratet.no/folkehelse/folkehelsearbeid-i-kommunen>
Veivisere i lokale folkehelseiltak: <https://www.helsedirektoratet.no/faglige-rad/lokale-folkehelseiltak-veiviser-for-kommunen>
Søke om tilskudd: <https://helsedirektoratet.no/tilskudd>
- **Folkehelseinstituttet:**
Folkehelseprofiler og kommunehelse statistikkbank:
<http://www.fhi.no/helsestatistikk/folkehelseprofiler>
<http://khs.fhi.no/webview/>
- **Helse- og omsorgsdepartementet:**
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/hod/tema/folkehelse.html?id=10877>
- **Helsebiblioteket – samfunnsmedisin og folkehelsearbeid:**
<http://www.helsebiblioteket.no/samfunnsmedisin-og-folkehelse/metoder-i-folkehelsearbeidet>
- **Kommunetorget:** <http://kommunetorget.no/>
- **Oversikt over tiltak utviklet gjennom Program for folkehelsearbeid i kommunene:**
[Forebygging.no](http://forebygging.no)
- **KS - Verktøykasse for strategisk folkehelsearbeid:** <https://www.ks.no/fagomrader/helse-og-omsorg/folkehelse/verktoykasse-for-strategisk-folkehelsearbeid/>
- **Sunne kommuner:** <http://sunnekommuner.no/>
- **Skadeforebyggende forum:** <http://skafor.org/>
- **Nettverk for miljørettet folkehelsearbeid:** <http://nemfo.no/>